

ሠዌ ቅዱስ

የዐማራ ኅልውና ለኢትዮጵያ አንድነት ድርጅት (ዐገሊአድ) ልሣን

Amara Salvation For Ethiopian Unity Organization (ASEUO)

የዐማራ ኅልውና መጠበቅ፣ ለኢትዮጵያ አንድነት መጠበቅ ዋስትና ነው!

ፈለገ አሥራት የትውልዳችንን ቃል ኪዳን ነው!

ቅጽ: **፩** ቁጥር: **፲፫** ቀን: **ግንቦት ፲፭**

በየ15ቱ ቀን ዘወትር ንሙስ የሚወጣ

አገር ሠሪ፣ አገር አልባ ሕዝብ!

ዐማራው በትግሬ ወያኔ-አነግ አገር የለሽ ተደርጓል!!

ዐማራ እግሩን ለጠጠር፣ ደረቱን ለጦር ሰጥቶ ኢትዮጵያን እንደ አገር ከሠራት ነገድና ጎሣዎች መካከል አንዱና ግንባር ቀደሙ መሆኑን የአገሪቱ የረጅም የመንግሥትነትና አገራዊነት ታሪክ ያስረዳል። ዐማራው ቋንቋን ከፊደል፣ ሃይማኖትን ከሥርዓት፣ ሕግን ከባህል፣ አጣጥሞና አዋሕዶ ለኢትዮጵያውያን የወል መጠቀሚያነት ያበረከተ ሕዝብ ነው። ጀግናና ኩሩም ነው። የዛሬውን አያድርገውና፣ መብቱ ሲነካበት የማይወድ፣ ለማንነቱና ለነፃነቱ ቀናዒ ሕዝብ የነበረ ነው። እነዚህ መገለጫዎቹ መሆናቸውን የድሆና፣ የእንትጮ፣ የሣር ውኃ፣ የመተማ፣ የዐድዋ፣ የአምባላጌ፣ የወልወል፣ የቆራሄ፣ የመቀሌ፣ የማይጨው ወዘተ ጦር ሜዳዎችና የተገኙት ድሎች ሕያው ምስክሮች ናቸው።

ይሁንና የትናንት አገር ሠራው ዛሬ አገር አልባ እንዲሆን ተደርጓል። በተገኘበት ማንም ያሻውንና የፈለገውን ግፍ የሚፈጽምበት እና የግፍ ዓይነቶች መለማመጃ ሆኗል። ከ1972 ዓም ጀምሮ፣ ወልቃይ፣ ጠገዬ፣ ጠለምት፣ ራያ እና ቆቦ፣ ወረዳና አውራጃዎች ነዋሪ ዐማራዎች፣ እንዲሁም ከ1983 ዓም ጀምሮ ሐረርጌ፣ ወለጋ፣ ኢሉባቡር፣ ከፋ፣ ጎጃም(መተከል) ወዘተ ክፍለ-ሀገሮች ነዋሪ በሆኑ ዐማሮች ላይ፣ የተፈጸመውና እየተፈጸመ ያለው ጅምላ ግድያ፣ እሥራት፣ ንብረታቸውን ቅሚያ፣ ግርፋት፣ ማፈናቀል፣ ማዋከብ፣ ዘር ማጥፋትና ዘር ማጽዳት መሠረት ያደረጉት፣ «የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት» ከተባለው የወያኔ-አነግ የጥፋት ሰነድ ነው። ይህ ደግሞ የተዘጋጀው የዐማራ ጥላቻን ገንብቶ ባደገው መለስ ዜናዊና እርሱ በመራው የአነግ ቡድን ነው። አስፈጻሚዎቹም የትግሬ-ወያኔ በልኩ ብቻ ሳይሆን፣ እንዲህ ሊያስቡ ይችላሉ ብለው በመጨነቅ የጌቶቻቸውን ዕኩይ ዓላማዎች በከፋ እና በባሰ መልኩ ለማስፈጸም ባምሳሌቸው ኮትኩተው ባሳደጓቸው ባንዳዎች ነው።

አንባቢ ልብ ብሎ እንዲከታተል የምንጠይቀው፣ ይህ ሕገ-መንግሥት፣ ዐማራውን ከሌሎች ነጥሎ እንዲጠቃ፣ እንዲሳደድ፣ እንዲፈናቀል፣ እንዲወገዝ፣ በጥቅሉ የዘር ጥቃት እንዲፈጸምበት የተቀመረ መሆኑን ነው። ዐማራውን ለይቶ ለማጥቃትና በአዝግሞት ነገዱን ለማጥፋት ያለመ ዓላማን በመያዙ፣ ሕገ-መንግሥቱ ለዜጎች ዕውቅናን ከመስጠት ይልቅ፣ ዕውቅናን ለዘር የሰጠ ነው። በመሆኑም ሕገ-መንግሥቱ ሆነ ተብሎ፣ በጅምላ የዐማራን ሕዝብ እንዲያገል ተደረገ። ሕዝብ ሳይመክርበትና ሳይውቀው ተግባራዊ ተደረገ። ሕገ-መንግሥቱ በግለሰቦች መብትና ጥቅም ላይ እንዲመሠረት ቢደረግ ኖሮ፣ የዐማራው መብትና ጥቅም የሚከበር እንደሚሆን መለስ ስለሚረዳ፣ ብቸኛውና ሥልታዊው የዐማራው ማጥቂያና ማጥፊያ መንገድ ሕገ-መንግሥታዊ መብት ማስከበሪያው መንገድ ቡድናዊ ወይም ብሔረሰባዊ እንዲሆን አደረገ። የአገሪቱን ሕገ-መንግሥት ዓለም የተቀበለውን የግለሰብ ነፃነትና የዜግነት ለዕልናን ደፍቆ የአገራዊ ባለቤትነትን ለብሔር፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰጠ። በተዋረድ የፀረ ዐማራው ሕገ-መንግሥት የክልል መንግሥታት ተብዬዎች ዐማራውን በዘር ለመጥረግ የሚያስችላቸው “በወያኔ በተዘጋጀላቸው” ሰነድ ባለሕገ-መንግስት እንዲሆኑ አደረገ። አንባቢ

ከታች ያለውን ማስረጃ በገሀድ እንደሚያየው ከዐማራው ክልል ተብሎ ውጪ ያሉት ሁሉም ክልሎች፣ የክልላቸው ሀብትና ሥልጣንን ሙሉ የባለቤትነት ሙብት ሲሰጥ፣ በግዛታቸው ውስጥ ለሚኖሩት በቁጥርም ከሌሎቹ የምግብውን ዐማራውን ነጥሎ በማውጣት እውቅና እንዲነፍገው ተደርጎ ተቀምጧል።

ይህም በመሆኑ በተቃራኒው፣ ለዐማራው ክልል ተብሎ በተሰየመው መሬት ላይ፣ ለሌሎቹ የተሰጠው የባለቤትነት ሥልጣን ተነፍጎታል። ወይም እሱን፣ ዐማራው የሥልጣን ባለቤትነት እንደሆነ አይገልጽም። ይልቁንም ግዛቱን በትግራይ-ወያኔ ቡድን፣ በአነግና በቤንሻንጉል-ጉሙዝ ብለው በፈጠሩት ግዛት መሀል ተቀራምተውታል። ለሱዳን የወዳጅነት መግዢያ አድርገውታል። ክልሉን በጎሳ ልዩ ዞኖች ሸንሸነውታል። በዐማራው ስም በተከለለው ክልልም የመሬትና የግዛት ባለቤትነት አልተሰጠውም። ባገሪቱ ባሉ ታላላቅ ከተሞች የዐማራው ሕዝብ ቁጥር የምግብ መሆኑ የታወቀ ቢሆንም፣ ባንዳቸውም ውስጥ ውክልና የለውም። ሌላው ቀርቶ በዋናው ከተማ በአዲስ አበባ ውስጥ የዐማራ ሕዝብ ቁጥር ከ50% በላይ በመሆኑ አዲስ አበባን ማን ማስተዳደር እንዳለበት የታወቀ ቢሆንም ያ ሲሆን አይታይም። እንዲያውም በከተማዋ አስተዳደር ሙብት የለውም። በዚህም የተነሳ፣ በአሕዴድ በሚሾሙ ከንቲባ ተብየዎች የከተማዋን የሕዝብ አሠፋፈርና ሥብጥር ትግራይ ጠቀም ለማድረግ፣ በተጠና እና ስልታዊ በሆነ መንገድ ዐማራውን በማፈናቀል ቤቱን በግሬደር በማፍረስ ለዘመናት ከኖረበት አካባቢ በማስወጣት መጤና ሠፋሪ የሚል ሥያሜ አወጥተው ተሸግቃቂ አድርገውታል። ዓላማው ቀስበቀስ ዐማራውን በማስወጣት ሌሎች እንዲሠፍሩበት በማድረግ ነባሩን የሕዝብ ትስስር ለመበጣጠስና ከተማዋን ያንድ ብቸኛ ነገድ አንጡራ ሀብት ባለቤት ለማድረግ የተያዘ ሄራ መሆኑ የአደባባይ ምስጢር ነው። ልዩ ጥቅም በሚል በሕግ ሽፋን ከሚደረግ የስም ማዛወርና የሕዝብ ነቀላና ተከላ፣ የዘር ማጥፋት ፕሮግራም ጋር በትይዩ ተያይዞ በመካሄድ ላይ ያለ መመሪያ ነው። ሙብትና ሥልጣን የተሰጠው፣ እንደ አገሪቱ ሕገ-መንግሥት ለብሔር/ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ነው በሚል የዐማራ ጥፋት በስፋትና በአቅድ እየተካሄደ መሆኑን ለመረዳት ስለአገራዊ የሥልጣን ባለቤትነት ሕገ-መንግሥቶቹ የሚደነግጉትን በዝርዝር መመልከት ተገቢ ይሆናል።

1 የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት፦

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊት ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 8 ንዑስ አንቀጽ 1 ስለአገራዊ የሥልጣን ባለቤትነት እንዲህ ይላል። «የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የኢትዮጵያ ሉዓላዊ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው» ይላል።

የዚህ ሕግ መነሻና መንደርደሪያ አንኳር ሀሳቡ የሚመነጨው በሕገ-መንግሥቱ መግቢያ ላይ፣ «እኛ የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች—» በማለት ከሚጀምረው የዓላማው ቀዳሚ ሀሳብ ነው። ይህ ለሕገ-መንግሥቱ ቀዳሚና ዋና ዓላማ ተደርጎ የተያዘ ሀሳብ፣ ዕውቅና የሚሰጠው «ብሔር/ ብሔረሰብ እና ሕዝቦች» ለሚላቸው፣ ቡድኖች ነው። ሕገ-መንግሥት ተብየው ለአገሪቱ ዜጎች የዜግነት ሙብትን ነፍሯል። የአገሪቱ ባለቤትነት የተሰጣቸው ቡድኖች፣ እነማን እንደሆኑ፣ ቋንቋን ብቻ ብቸኛ መስፈርት ባደረገ የልዩነት አሁድ ላይ ላሉ ቡድኖች የተሰጠ ዕውቅና ነው። በዚህ ሕገ-መንግሥት የዲሞክራሲና የሰብአዊ ሙብት መጠበቅ ዋልታና መሠረት ለሆነው፣ የግለሰብ ሙብትና ነፃነት ዕውቅና አለመስጠቱ ብቻ ሳይሆን ሙሉ በሙሉ የዐማራን ነገድ ርስት በመወረር ላይ ያነፃፀረ መሆኑ ነው። ይህም በመሆኑ፣ በዚህ ሕገ-መንግሥት የተናጠል ዜጎች ሙብትና ነፃነት ዕውቅና የተሰጠው አይደለም። ምክንያቱም ለግለሰቦች ሙብት ከተሰጠ «የዓይኑ ቀለም አላማራኝም» ብሎ የፈለጉትን ለማድረግ አያስችልም። ይህን ማድረግ ካልተቻለ ደግሞ የትግራይ-ወያኔ ነፃ ድር ሲጀምር ጀምሮ አውራ ጠላቱ ብሎ የፈረጀውን እና እንዲጠፋ የፈለገውን የዐማራ ነገድ ለማጥፋት ከፍተኛ መሰናክል እንደሚሆንበት ወያኔ ተረድቷል። ዋናውም የሕገ መንግስቱ መነሻ ዓላማውም ዐማራውን ነጥሎ ለማጥፋት በመሆኑ በዘር ላይ የተዋቀረ ሕገ-መንግሥት ዋና መሳሪያው መሆኑን በሚገባ የተረዳ ጠላታችን ነው።

ይህም በመሆኑ፣ በዓለም የታወቀና ተቀባይነትን ያገኘ የአንድ መንግሥት መነሻ የሆነው ዜጋ የኅልውናም ሆነ የአገር ባለቤትነት ሙብት እንዳይኖረው ተደርጓል። ግለሰቦች አገሬ ለማለት ሙብት የላቸውም። ምክንያቱም ሕገ-መንግሥቱ ዕውቅናን ነስቷቸዋልና። አያውቃቸውም። ዜጎቹ አይላቸውም። ይህም በመሆኑ የግለሰቦች ሙብትና ነፃነት ላለፉት የትግራይ-ወያኔ የግፍ ዓመታት ብቻ ሳይሆን፣ ለመጭምቶም፣ ይህን ሕገ-መንግሥት በመሠረታዊ የለውጥ እርምጃ እስካልተሻሻለ ድረስ፣ የግለሰቦች ሙብትና ነፃነት የመረገጥና የመታፈን ጉዳይ በ «ሕጋዊ ነትና ሕገ-መንግሥት» ስም ይቀጥላል። በተለይም ለዐማራ ሕዝብ የሚጠብቀው አጠቃላይ አስከሬ የዘር ጥፋት ነው።

ከፍ ሲል ለማሳየት እንደተሞከረው፣ በዚህ የትግራይ-ወያኔ ሕገ-መንግሥት ለዜጎች ዕውቅና ያልሰጠ በመሆኑ፣ ሁሉም የአገሪቱ ዜጎች፣ በግለሰብ ደረጃ አገሬ የሚሉት ነገር የላቸውም። ከዐማራው በስተቀር ሌሎች ነገዶች፣ አገር የሚኖራቸው ራሳቸውን ባንዱ ወይም በሌላው ነገድ/ ወይም ጎሣ፣ እንደ ወያኔው አጠራር የብሔር/ ብሔረሰብ/ ሕዝቦች አባል ሲያደርጉ ብቻ ነው። ይህም የራሱ የሆነ ችግሮች አሉት። ከዐማራው ውጭ ያሉት ነገድና ጎሳዎች(ብሔር/ ብሔረሰቦች/ ሕዝቦች) ከኢትዮጵያ ውስጥ ተቆራርሶ በተሰጣቸው ክልል ወይም አጥር/ በረት/ውስጥ የራሳቸውና የእኔ የሚሉት የሥልጣን ባለቤትነት ሲኖራቸው፣ ዐማራው ግን ይህ ሙብትና ሥልጣን የለውም። በነዚያ ክልሎች የሚኖሩ ነገዶችና ጎሳዎችም እንደ ዐማራው ሁሉ ሙሉ ሙብት የላቸውም። የዚህን ተጨባጭ ዕውነታ ለማወቅና

ዐማራው በሁሉም ደረጃ አገር የለሽ መሆኑን በሕገ-መንግሥት የተረጋገጠ ስለመሆኑ፣ የፃቱን ክልላዊ መንግሥት ተብዮቶች ሕገ-መንግሥት ስለዚህ ጉዳይ ምን እንደሚሉ አንድ ባንድ መመልከቱ ሐቁን እንድንረዳ ያስችለናል።

2 የክልል መንግሥታት ሕገ-መንግሥቶች የሥልጣን ባለቤትነት የሰጡት ለማን ነው?

የክልል መንግሥታት፣ በየክልላቸው፣ የሥልጣን ባለቤትነት የማን እንደሆነ መብትና ዕውቅና የሚሰጠው የክልሉ ስም መጠሪያ ለሆኑት ነገዶች ነው። በዚህም መሠረት በትግራይ ክልል ባለቤቱ ትግራዊዎች፣ በአሮሞ - አሮሞ፣ በሶማሊ - ሶማሊ፣ በቤንሻንጉል ጉምዝ፣ በርታ፣ ጉሙዝ፣ሸናሻ ፣ማአና ኮሞ፣ በሐረሪ - ሐረሪ (አደሬ)፣ በአፋር -አፋሮች፣-ወዘተ ሲሆኑ፣ ከነዚህ በተቃራኒው በዐማራና በጋምቤላ፣ በክልሉ የሚኖሩ ብሔር/ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ናቸው ይላል። ለምሳሌ በሀረሪ ክልል ተብሎ የአሮሞና ዐማራ የሕዝብ ቁጥር ከሐረሪዎቹ ከፍተኛ ነው። ይሁንና የሐረሪ ሕገ-መንግሥት እውቅናና ሥልጣን የሚሰጠው ለሐረሪውና ለአሮሞው ሲሆንዐማራውን ከበር ውጪ ይጥለዋል። ድሬደዋ ዐማራ፣ አሮሞና ሱማሌው የሞገስ ቁጥር ሲኖራቸው፣ ሕገመንግሥቱ ለአሮሞና ለሱማሌው እውቅና ሲሰጥ፣ ዐማራውን በተመሳሳይ መልኩ ከበር ውጪ ይጥለዋል። ቤኒሻንጉል-ጉምዝ የዐማራው ቁጥር ታላቅ ነው። ግን እውቅና የለውም። አሮሞ ውስጥም ተመሳሳይ ነው። ለዐማራ ክልል ብለው ባጠሩለትም ግዛት ውስጥ፣ ለዐማራው ለሌሎች የሰጡትን ዓይነት የብቻ ባለቤትነት ሲነፍጉት ይታያል።

ይህ ያለምክንያት አልተደረገም። ሕገ-መንግሥቶቹ ባንድ ሰው እጅ፣(በመለስ ዜናዊ) ተረቀው፣ እርሱ መርጦ ባደራጃቸው ሰዎች ፀደቁ የተባሉ ለመሆናቸው ማሳያው፣ አንዱ የክልል ሕገ-መንግሥት ሰነድ የሌላው ኮፒ /ወይም ቅጅ መሆኑ ነው። በዚህም የተነሳ፣ ዐማራው ሁሉም ነገድና ጎሳዎች በጠላትነት ፈርጀው እንዲያጠፉት ሠፊ ዕቅድ የተያዘለት በመሆኑ፣ ዐማራውን ከኖረባቸው የአባቶቹ አገር ለማፈናቀል ሕጋዊ ሽፋን መስጠት የግድ ስለሚል፣ ለዚህ ሲባል በየክልሎቹ ዐማራው የባለቤትነት መብት እንዳይኖረው የሚያደርግ ሥውር ሤራ መሥራት ግድ ነበር። በዚህም መሠረት፣ የነዚህ ክልላዊ መንግሥት ተብዮቶች የሕጎች ሁሉ ሕግ ነው የሚባለው የፌዴራሉ ሕገ-መንግሥት የሥልጣን ባለቤትነቱን የሰጠው ለዜጎች ሳይሆን፣ ለብሔር/ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ነው። ይህም ሁሉንም ዜጎች ሥልጣን አልባና ባይተዋር ያደርጋቸው እንደሆነ ከፍ ሲል ለማሳየት ተሞክሯል።

የፌዴራል ሕገ-መንግሥቱ ወደየ ክልሎቹ ሲወርድ፣ እያንዳንዱ ነገድና ጎሳ ዐማራን ተከታትሎ እንዲያጠፋ በዕቅድ የተያዘ በመሆኑ፣ ዐማራው ከየክልሎቹ የሥልጣንና የመብት ባለቤትነት መብት እንዳይኖረው ተደርጓል። ባለመብቶቹ የየክልሎቹ ሰዎች መጠሪያ እንዲሆን መለስ የፈቀደላቸው እንዲሆኑ ተደርጓል። በዘጠኙ ክልሎች የሚኖሩና የክልሉ ባለመብትና ባለሥልጣን ያልሆኑ የሌሎች ነገድና ጎሳዎች አባሎች፣ በዚያ ክልል መኖር የሚችሉት፣ የክልሉ ባለቤት እንዲሆኑ መብትና ሥልጣን የተሰጣቸው ነገዶች መልካም ፈቃድ ብቻ ነው። እነርሱ ካልፈቀዱ መጤ እና ሌላም ስም በመስጠት ባሻቸው ጊዜ ሊያባርሯቸው ይችላሉ። የዐማራው ከቤንሻንጉል ጉምዝ፣ ከጅማ ዞን፣ ከወለጋ፣ ከኢሉባቡር፣ ከሐረርጌ ወዘተ በተከታታይ እንዲባረር የተደረገው፣ የየክልሉን ሕገ-መንግሥት መሠረት በማድረግ ነው። ምክንያቱም በክልሉ ሕገ-መንግሥት ዐማራው የመብትና የሥልጣን ባለመብት አይደለም። ዐማራው አገሩን ተቀምጧል። እንደወራሪና መጤ ተቆጥሯል። ነፍጠኛ፣ ትምክህተኝ፣ ገዥ መደብና ጨቋኝ ብሔር ተብሎ ተፈርጀ እንዲጠፋ ተፈርዶበታል። ዐማራው በፌዴራሉም ሆነ በክልል ሕገ-መንግሥት ተብዮቶች አገር አልባ ተደርጓል። እንደመጤና ባይተዋር፣ ሲከፋም እንደ ወራሪና ቅኝ ገዥ ተቆጥሮ በያለበት እየተዋከበና የዘር ማጥፋት ወንጀል እየተፈጸመበት መሆኑን ማጤንና ለዚህ የሚመጥን ትግል ለማድረግ ምክንያቶች መደርደር አሻሻለም። «ዉኃን ከጥሩ፣ ነገርን ከሥሩ» እንዲሉ፣ እያንዳንዱ የክልል ሕገመንግሥት ምን እንደሚል አንድ ባንድ እንመልከት፤

2.1 የዐማራ ብሔራዊ ክልላዊ ሕገ-መንግሥት፡-

«የአማራ ብሔራዊ ክልል ሕገ-መንግሥት» በአዋጅ ቁጥር 2/1988 የተመሠረተውን በ1994 በተሻሻለውና በአቶ ዮሴፍ ረታ ፊርማ ሕግ ሆነው በፀደቀው ሕገ-መንግሥት መግቢያ ላይ እንዲህ ይላል።

« እኛ የአማራ ብሔራዊ ክልል ሕዝቦች፡-

«ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየው ጨቋኝ ሥርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍናና በተዛባ ኢኮኖሚና ማህበራዊ ፖሊሲዎች ለድህነትና ለኋላ ቀርነት ዳርጎን መቆየቱ በጠቅላላ እድገታችን ላይ ያደረሰውን አሉታዊ ተጽዕኖ ለማስወገድ በመሻት፤

«በአብዛኛው የአገራችን ብሔር- ብሔረሰቦች ላይ ሲፈጸም በቆየው አስከሬ ብሔራዊ ጭቆና ምክንያት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የጉዳቱ ሰላባዎች ሆነን መቆየታችን በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን፤

«መላው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ለዘመናት ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ የነበረው ኋላቀርነትና አፋኝ ሥርዓት ተገርሶ አገራችን ኢትዮጵያ የግለሰቦችና የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን መብት እስከ መገንጠል ጨምሮ የሁሉም ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በሙሉ የተከበሩባትና በአጠቃላይ የሕግ የበላይነት የሰፈነባት ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መሆኗ የጋራ ዕድገታችንን መፋጠን ያለውን ጠቀሜታ በመገንዘብ፤

«እኛ በአማራ ብሄራዊ ክልል የምንገኝ ህዝቦች ለተፋጠነ ኢኮኖሚያዊ እድገት፣ ለዘላቂ ሰላምና ለዳበረ ዲሞክራሲ የምንበቃው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት መሠረት ያደረገ ከክልላችን ተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር የተገናዘበና የብሔራዊ ክልሉ ህዝቦች የተከበሩልንን ሕገመንግሥታዊ መብቶች ባልተሸራረፈ ሁኔታ በሰራ ላይ ለማዋል የሚያስችለን የራሳችን ሕገ-መንግሥት ሲኖረን እንደሆነ አጥብቀን በማመን፣ --ወዘተ»

እነዚህን እንደ ወሳኝ ዓላማዎችና እንደ መነሻ ሀሳብ ይዞ፣ በምዕራፍ ሁለት፣ በአንቀጽ 8 ንዑስ አንቀጽ 1 ላይ «የአማራ ክልል ሕዝቦች የብሔራዊ ክልላዊ መንግሥቱ የበላይ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው» ይላል።

ይህ አንቀጽ በቁጥሩም ሆነ በታሪኩ ከፍተኛ ለሆነው ዐማራ ለአሮሞው የሰጠውን ዓይነት በክልሉ የሥልጣን የበላይነት እንዲኖረው አይፈቅድም። የሚፈቅደው፣ ለክልሉ ሕዝቦች ነው። ሕዝብ ሲልም በመጀመሪያ በአዕምሮአችን የሚደቀነው፣ ዐማራው በራሱ በወያኔው ሕገ-መንግሥት ዕውቅና ለተሰጠው የብሔር ወይም የብሔረሰብ የዕድገት ደረጃ ያልደረሰ፣ በዝቅተኛ የማኅበረሰብ የዕድገት ደረጃ የሚገኝ ነው የሚለው ትርጉም ነው። ሌሎቹን አብዛኛዎቹን ክልሎች ብሔር/ብሔረሰብ ሲል፣ ዐማራውን ሕዝብ በማለት ያሳንሰዋል። በሁለተኛ ደረጃ፣ የዐማራው ክልል በኢትዮጵያ የሚገኙ የማናቸውም ነገዶች በሥራ፣ በንግድ፣ በእርሻ ወዘተ የፈለጉትን መርጠው እንዲይዙ፣ ዐማራውን እንዲያፈናቅሉ ለማመቻቸት፣ ሕዝቦች የሚለውን ቃል መጠቀም ዐማራውን የማጥፊያ ዘዴ እንዲሆን የተዘየደ ዘዴ እንደሆነ ያስገነዝባል። በሌላ በኩል ኢትዮጵያ አንድ ዜጋ እንዳልመሠረተች ሁሉ፣ ሕዝቦች በማለት የመለያየ መንገድ እንዳዘጋጀ ሁሉ፣ በዐማራው ክልል ተብየው ያሉትንም ነገዶች ከዐማራው ለመገንጠል ሕዝቦች ብሏቸዋል። በዚህ የመገንጠል ሥልጣንም፣ አገውን፣ ከጎጃም ዐማራ፣ ቅማንትን ከጎንደር ዐማራ፣ የከምሲ አሮሞዎችን ከወሎ ዐማራና ከአፋር ሕዝብ በመገንጠል የዐማራው ጠላቶች ሆነው እንዲቆሙ እያደረገ ነው።

ከላይ በሕገ-መንግሥቱ መግቢያ የተጠቀሱት ሐረጎችና ቃሎች ማለትም «ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየ ጨቋኝ ሥርዓት፣ ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖ፣ በተዛባ ኢኮኖሚና ማኅበራዊ ፖሊሲዎች ለድህነትና ኋላቀርነት ዳርጎን፤ በአብዛኛው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦች ላይ ሲፈጸም የቆየው አስከፊ ብሔራዊ ጭቆና፣—ብሔር ብሔረሰቦች ለዘመናት ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ፣ የነበረውን ኋላቀርና አፋኝ ሥርዓት ተገርሥ—የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን እስከ መገንጠል ያለው መብት ያላዳች ቅድመ ሁኔታ የተጠበቀ ሆኖ፣ የተከበሩልንን ሕገ-መንግሥታዊ መብቶች ባልተሸራረፈ ሁኔታ በሥራ ላይ ለማዋል —» የሚሉት የሁሉም ሕገ መንግሥቶች ዋና እና መሠረታዊ ጉዳዮች ሆነው ተጠቅሰዋል። እነዚህ ሁሉ የውግዘት ሀረጎች በቀጥታ የሚመለከቱት ዐማራውን ነው። የዐማራ ክልል ተብሎ በስሙ ለተሰየመው ክልልም፣ የሥልጣን ባለቤቱ ዐማራው አይሁን እንጂ፣ የሁሉም ሕገ-መንግሥቶች መሠረት የሆኑት ሀሳቦች የዚህ ክልል ሕግ ገዥ ሀሳቦች ሆነው ተገልጸዋል። ይህ ምን ማለት እንደሆነ ለጠየቀ ሰው፣ መልሱ አጭርና ግልጽ ነው። ዐማራው ራሱን በራሱ እንዲያጠፋ፣ በራሱ ላይ ዘመቻ እንዲከፍት ወደ የተቀበለው ሕገ-መንግሥቱ እንደሆነ ማረጋገጫ ነው። ለዚህም ነው በትግሬ-ወያኔ አገዛዝ፣ በክልሉ አውራ ጎዳናዎች በተሠሩ ቅስቀሳ፣ ፋሲል ግንብ ሳይቀር፣ «ዐማራው ትምክህተኛ ነው! ትምክህተኝነትን አጥብቀን እንደጋለን! ዐማራው ጨቋኝ ብሔር ነው! ጨቋኝ እና ጠባብ ብሔርተኝነትን እንደጋለን!» የሚሉ መፈክሮች ተወጥረው ተሰቅለው፣ ዐማራው ራሱን በራሱ ሲያዋርድ፣ ለተገዥነትና ለጥፋት ጎሊናውን እንዲያዘጋጅ የሥነልቦና ጦርነት ተከፍቶበት የነበረው ያለው። በዚህም የተነሳ፣ ዐማራው የራሱ የሆነ ክልልም ሆነ አገር እንዳይኖረው ተደርጓል። ይህ ሕዝብ እየተፈጸመበት ያለውን ግፍና ጥቃት የቱን ያህል የሠፋና የከፋ እንደሆነ ለማየት በራሱ ክልል የተሰየመውን አካባቢ እና የነዋሪዎቹን ማንነት ከራሳቸው ከወያኔዎች ጥናት ተነስተን እንመልከት።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት የ2007 እኤአ መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት 154,708.96 ስኩዩር ኪሎ ሜትር ወይም 59,733.46 ስኩዩር ማይል ነው። የክልሉ ሕዝብ ብዛት 17,221,976 ነው። በአንድ ስኩዩር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 108.2 ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ 8,641,580 ወንዶች ሲሆኑ፣ 8,580,396 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 2,112,595 ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ 12.27 በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም

15,109,381ዱ(87.73%) የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 3,983,786 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.3 ሰዎች አሉ ማለት ነው።

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ የ2004 መረጃ መሠረት፣ በዐማራ ክልል ከሚኖረው የገጠር ነዋሪ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው ቁጥር ከሙቶ 19.89 ብቻ ነው። 80.11 የሚሆነው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚ አይደለም። በከተማ የሚኖረው 91.8 የሚሆነው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚ እንደሆነ መረጃው ያሳያል።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከጠቅላላው የዐማራ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከሙቶ 17.5 የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ አስከፊ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። ማንበብና መጻፍ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ 54% በሙቶ ወንዶች፣ 25.1 ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ፣ ከ1000 (ከሺ) 94 የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃላይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የዐማራው የሕፃናት ሞት፣ በሺ 14 እንደሚበልጥ ያሳያል።

ቢያንስ በክልሉ የባለቤትነት መብት የተነፈገው እና መብትና ሥልጣኑ ለክልሉ ሕዝቦች ነው የተባለትን ኢ-ፍትሐዊነት ብቻ ሳይሆን፣ ዐማራውን ነጥሎ ለማጥፋት የተጠመደ ወጥመድ መሆኑን ለማሳየት በክልሉ የሚኖሩትን ነገዶችና ጎሳዎች ብዛት ማየቱ ለተነሳሽነት መንደርደሪያ ሀሳብ ዋና ቋጠሮ እንደሚሆን ለማሳየት ይረድሳል።

በዐማራ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (1)፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን እኤአ 1994	ዘመን እኤአ 2007
1	ዐማራ	91.2%	91.47%
2	አገው	2.7%	3.46%
3	አሮሞ	3%	2.62%
4	አጋዊ/ቅማንት	1%	1.39%
5	አርጎባ	===	0.41%

ከሁለቱም ዘመኖች የሕዝብ ብዛት ስንመለከት ዐማራው በሕዝብ ብዛቱ ከፍተኛ ብቻ ሳይሆን፣ የክልሉ ባለቤትነቱ የርሱ መሆኑን ያሳያል። በየትኛውም መመዘኛ ቢለካ የሥልጣን ባለቤቱ ዐማራው ለመሆኑ አንዳች ጥርጥር የለም። ሆኖም፣ ዐማራው ለማጥፋት በመፈለጉና፣ የዐማራው ክልል ባለቤት የሌለው፣ ሁሉም ያሻውን እንዲያደርግ የተፈረደበት በመሆኑ፣ በሕገ-መንግሥቱ የባለቤትነት ሥልጣን እንዳይኖረው ተደርጓል። በራሱ ልጆችም እንዳይመራ ሆኗል። ገዥዎቹ ትግሬዎቹ፣ ኤርትራውያኑ፣ አሮሞዎቹ፣ ሲዳማዎቹ ወዘተ ሆነዋል። እናም ዐማራው አገር አልባ ነው። የዐማራው መሠረታዊ ጥያቄም ጎልውናውን የማስከበርና የተነጠቀውን የአባቶቹን አገር የማስመለስ ጥያቄ ነው።

2.2. የአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት :-

የአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት፣ የካቲት 9/90 የፀደቀውንና ሲሠራበት የቆየውን ሕገ-መንግሥት መርምሮ—ቀን/1994 በተሻሻለውና በአቶ እስማኤል ዓሊሲሮ ፊርማ ሕግ ሆነው በፀደቀው ሕገ-መንግሥት መግቢያ ላይ እንዲህ ይላል።

«እኛ የአፋር ሕዝብ ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየው አፋኝ ስርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን ታፍነው በተዛቡ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ፖሊሲዎች ለድህነትና ኋላ ቀርነት አጋልጦን መቆየቱ በአጠቃላይ ዕድገታችን ያደረሰው አሉታዊ ለማስወገድ በመፈለግ፤

«መላው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ አድኃሪውንና አፋኝ ሥርዓት በሚያስተማምን ሁኔታ ተደምስሶ ኢትዮጵያ አገራችን የግለሰብ መብቶችና የብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን እስከ መገንጠል የተከበሩባት አጠቃላይ የሕግ የበላይነት የነገሠበት ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መሆን የጋራ ዕድገትን ለመፋጠንና አንድ የጋራ ኢኮኖሚያዊ ማህበረሰብ ማነጻ ያለውን ጠቀሜታ በመገንዘብ፤

«የአፋር ሕዝብ ያለፉት የኢትዮጵያ ጨቋኝ ሥርዓቶችን ለመደምሰስ ወደር የሌለው መስዋዕትነት ከከፈለበት ምክንያቶች አንዱና ዋናው ሁሉም ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻቸው የተከበሩ፣ሕዝቦች በሕገ-መንግሥቱና በሱ ብቻ የምትመራ ዲሞክራሲያዊት ሀገር

እንድትሆን፣ በማለት በአብዛኛው የሀገራችን ብሄር ብሄረሰቦች ሕዝቦች ላይ ይፈጸም በነበረው አንገፍጋፊ ጭቆና ተጎጂ ሆነን መቆየታችን በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን፣ ---ወዘተ»

እነዚህን እንደ ወሳኝ ዓላማዎች እና እንደ መነሻ ሀሳብ ይዞ፣ በምዕራፍ ሁለት የሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 8 ንዑስ አንቀጽ (1) ላይ «የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት የበላይነት እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአፋር ሕዝብ የብሔራዊ ክልሉ መንግሥት የበላይ ሥልጣን ባለቤት ነው።» ይላል።

እነዚህ ከዚህ በላይ የሰፈሩት መሠረታዊ ሀሳቦች በዐማራም ሆነ በሌሎች ክልላዊ መንግሥታት ሕገ-መንግሥት ተብሎ የሰፈሩ ናቸው። ዋና ትኩረታቸውም ዐማራው ነጥሎ መምታ ነው። እየተደረገ ያለውም ይኸው ነው። ልዩነት ያለው፣ የአፋር ክልል ግዛት ባለሙበቱና የሥልጣን ባለቤቱ የአፋር ነገድ ነው። በክልሉ የሚኖሩ ሌሎች ነገዶች የባለቤትነትም ሆነ የሥልጣን ይገባናል መብት ፈጽሞ የሌላቸው መሆኑ ነው። ክልሉ የራሱ ባለቤት አለው። የአፋር ነገድ!

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት በግምት 96,707 ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። የክልሉ ሕዝብ ብዛት እኤአ 2007 መረጃ መሠረት 1,390,273 ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 14.38 ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ 775,117 ወንዶች ሲሆኑ፣ 615,156 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 185,135 ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ 13.32 በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም 409,123ቱ (29.43%) የገጠር ነዋሪ ወይም ዘላን ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 247,255 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ በከተሞች 5.6 ሰዎች ሲኖሩ፣ በገጠር 6 ሰዎች ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በአፋር ክልል ከሚኖረው የገጠር ነዋሪ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው ቁጥር ከመቶ 48.57 ብቻ ነው። ከዚህ ውስጥ 26.89 በመቶው ከተማ ሲሆን፣ የቀረው 78.11 ከመቶው የገጠር ነዋሪ ነው። ከጠቅላላ ነዋሪው 54.43 ከመቶው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚ እንዳልሆነ መረጃዎች ያሳያሉ ።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከጠቅላላው የአፋር ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ 67.3 ከመቶ የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ አስከፊ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። መጻፍና ማንበብ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ 27% በመቶ ወንዶች፣ 15.6 ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) 61 የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃላይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የአፋር የሕፃናት ሞት፣ በሺ 16 እንደሚያንስ ያሳይል።

የአፋር ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (2) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	አፋር	91.8%	90.3%
2	ዐማራ	4.5%	5.22%
3	አርጎባ	0.9%	1.55%
4	ትግሬ	0.8%	1.15%
5	አሮሞ	0.8%	0.61%
6	ወላይታ	0.5%	0.59%
7	ሐዲያ	0.2%	0.18%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የአፋር ክልል ሕዝብ ቁጥር 1,106,383 እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ 626,839 ወንዶች፣ 479,544 ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ 85,879 ወይም 7.76ቱ የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ የቀረው ዘላን ነው። በክልሉ ከሚኖሩት ዋና ዋና ነገዶች ውስጥ ከላይ በሠንጠረዥ ተጠቅሰዋል። በከተሞች ከሚኖረው ሕዝብ ዐማራ በቁጥሩ ከፍተኛ ነው። ከከተሞች ሕዝብ 42.5 ከመቶው ዐማራ ነው። አፋር ከመቶ 32.6 ከመቶ በመያዝ በሁለተኛ ደረጃ ይመራል። ትግሬ 7.8% ፣ አሮሞ 6.7%፣ አርጎባ 2.6%፣ ወላይታ 2.2 % በመያዝ በአራተኛ፣ በአምስተኛ እና በስድስተኛ ደረጃ ይገኛሉ።

ከሠንጠረዥ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በአፋር ክልል 7 ነገዶች ይገኛሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት የአፋር ነገድ ነው። ከሁሉም በላይ በክልሉ ከሚገኙት ከተሞች ዐማራው ከፍተኛ ቁጥር እያለው፣ ተወካዮችን የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት

የለውም። በክልሉ የሚገኙ፣ ኢትዮጵያ አገራችን ናት ብለው ለዘመናት በትናንቱ ወሎ ክፍለሀገር፣ በዛሬው የአፋር ክልል የኖሩ ነገዶች፣ የትግራይ-ወያኔው መሪ መለስ ዜናዊ ባዘጋጀው ሕገ-መንግሥት መሠረት፣ በክልሉ መኖር የሚችሉት በአፋር ሕዝብ መልካም ፈቃድ ብቻ ነው። በዚህም የተነሳ ነው፣ የዐማራውን ነገድ ተወላጆች በክልሉ ተደጋጋሚ መፈናቀልና የዘር ጥቃት ሰላባዎች የሆኑት።

2.3 የሶማሊ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

የሶማሊ ክልላዊ መንግሥት ሚያዝያ ወር 1994 ዓም በፀደቀው ሕገ-መንግሥት እንዲህ ይላል፤

«እኛ የሶማሊ ሕዝብ በእኛና በሌሎች የአገሪቱ ብሔር ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች ላይ ተንሰራፍቶ የነበረው የጭቆና ሥርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖ፣ በተዛባ ፖለቲካ ፣ ኢኮኖሚና ማኅበራዊ ፖሊሲዎች በመተብተብ ለደህነትና ለኋላቀርነት ዳርጎን በገዛ ሀገራችን እንደሁለተኛ ዜጋ በመቆጠር የስቆቃ ኑሮ እንድናሳልፍ ማድረጉን በመቃወምና በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለብን በማመን፤

«መላው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ለዘመናት ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ የነበረው ኋላቀርነትና አፋኝ ሥርዓት ተገርሰሶ አገራችን ኢትዮጵያ የግለሰቦችን የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት እስከ መገንጠል ጨምሮ የሁሉም ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በሙሉ የተከበሩባትና በአጠቃላይ የሕግ የበላይነት የሰፈነባት ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መሆኗ የጋራ ዕድገታችን መፋጠን ያለውን ጠቀሜታ በመገንዘብ፤ ወዘተ»

እነዚህን ዓላማዎች እና መዳረሻ ሀሳቦች በመያዝ፣ በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 9(1) ላይ « የሶማሌ ህዝብ የክልሉ የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው።» ይላል። ይህም ማለት የክልሉ ባለቤትና ባለሥልጣን የአፋር ነገድ ብቻ ነው። ሌሎች እንደ ኢትዮጵያዊ ዜጋ አይቆጠሩም። ምንም ዓይነት መብትና ጥቅም የላቸውም።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት በግምት 279,252 ስኩዩር ኪሎ ሜትር ነው። የክልሉ ሕዝብ ብዛት እኤአ 2007 መረጃ መሠረት 4,445,219 ነው። በአንድ ስኩዩር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 15.9 ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ 2,472,490 ወንዶች ሲሆኑ፣ 1,972,729 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 623,004 ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ 14.02 በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም 1,687,858ቱ (37.9%) የገጠር ነዋሪ ወይም ዘላን ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 687,986 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 6.8 ሰዎች ይገኛሉ።

የሶማሊ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (3) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ሶማሊ	96.23%	97.2%
2	ዐማራ	0.69%	0.66%
3	አሮሞ	2.25%	0.46%
4	ከውጭ የተወለዱ ሶማሊዎች	====	0.20%
5	ጉራጌ	0.14%	0.12%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የሶማሊክ ክልል ሕዝብ ቁጥር 3,439,860 እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ 1,875,996 ወንዶች፣ 1,563,864 ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ 492,710 ወይም 13.94% የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ የቀረው ማለትም 86.06% ዘላን ነው። ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ያለው የሰው ብዛት 6.6 ነው። እንደ 2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከሶማሊ ክልል ሕዝብ የንፁሕ ውኃ አገልግሎት ተጠቃሚው ከሕዝቡ 38.98 ቱ ብቻ ነው። ከዚህ ውስጥ 21.32 ከገጠር ነዋሪዎች ሲሆኑ፣ 77.21ዱ ከተማዎች ናቸው። እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክስ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከነዋሪው 71.8 በመቶው ከድህነት ወለል በታች ባለ የድህነት አረንቋ ውስጥ የሚኖር ነው። ከሕዝቡ ወንዶች 22 በመቶ፣ ሴቶች 9.8 በመቶ ማንበብና መጻፍ ይችላሉ። የሕፃናት ሞት በሺ 57 ነው። ይህም ከአገር አቀፍ በ20 ያነሰ ነው።

ከሠንጠረዥ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በሶማሊ ክልል 5 ነገዶች ይገኛሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት የሶማሊ ነገድ ነው።

የሶማሊ ሕዝብ ዕድገት ከኢትዮጵያ ሕዝብ ዕድገት አንጻር፣ (ሠንጠረዥ 4)

ዓመት ምህረት እኤአ	የኢትዮጵያ ሕዝብ ብዛት	የሶማሊ ሕዝብ ብዛት	ከኢትዮጵያ ሕዝብ አንጻር በመቶኛ
2007	73,439,147	4,439,147	6.1%
2017	84,320,987	5,148,989	6.11%
2013	86,613,986	5,318,00	6.14%

2.4 የጋምቤላ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

የጋምቤላ ሕዝቦች ክልላዊ መንግሥት ታህሳስ 9ቀን 1995 ዓም ባጸደቀው ሕገመንግሥት እንዲህ ይላል።

« እኛ የጋምቤላ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በሀገራችንና በክልላችን ተንሰራፍቶ የቆየውን የጭቆና ስርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖ በተዛቡ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ፖሊሲዎች በመከተል ለድህነትና ለኋለቀርነት ዳርጎን መቆየቱ በማደግም ሁኔታ መታረም ያለበት መሆኑን በማመን የራሳችንን ዕድል በራሳችን የመወሰን መብታችንን ተጠቅመን በነፃ ፍላጎታችን በክልላችን የሕግ የበላይነት ለማክበርና ለማስከበር ባለን ጽኑ እምነታችን ላይ በመመርኮዝ ክልላችን በጋራ ለመገንባት የግለሰብን የብሔረሰቦችን ሃይማኖት ጠቃሚ ባህሎና ልምዶች ምንም ልዩነት ሳይደረግባቸው እንዲራመዱ ዓላማችንን በመሆኑ፤

«እኛ የአኝዋክ፣ የኑዌር፣ የመዠንገር፣ የአፖና ኮሞ ብሔረሰቦች ለተፋጠን ኢኮኖሚ ዕድገት ለዘላቂ ሰላምና ዲሞክራሲ የምንበቃው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክን ሕገ መንግሥት መሠረት ያደረገና የክልላችን ተጨባጭ ሁኔታ ያገናዘበ የክልላችን ሕገ-መንግሥት ሲኖረን መሆኑን በውል በመረዳት፤» ይልና፤

እነዚህን ዓላማዎች መነሻ በማድረግ፣ በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 9(1) ላይ «የጋምቤላ ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል ሕዝብ የክልሉ ብሔራዊ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው።» ይላል።

በዚህ ክልል፣ ከላይ በተገለጸው አንቀጽ እንደሚያስረዳው፣ ክልሉን በብዙ ሕዝቦች ጠርቶ፣ መብቱን ለአንድ ሕዝብ እንደሆነ ያስረዳል። የክልሉ ነዋሪም እንደ ዐማራው ክልል ሁሉ ፣ በዕድገት ደረጃው ብሔር/ብሔረሰብ ያልደረሰ ዝቅተኛ ማኅበረሰብ ደረጃ እንዳለ፣ አንድ ነገድ አድርጎ ይቆጥረዋል። ከመግቢያው ላይ እኛ የአኝዋክ፣ የኑዌር፣ የመዠንገር፣ የአፖ እና ኮሞ ብሔረሰቦች ብሎ የጠራውን ከታች ሕዝቦች በማለት ያሳንሳቸዋል። ይህም ሆነ ተብሎ ለትርጉም አሻሚ በማድረግ፣ መሬቱን ለትግሬ ጄኔራሎች ለማቀራመት እንዲመች ተደርጎ የተዘጋጀ እንደሆነ መገናኘብ ይቻላል። ይህም በመሆኑ ነው እንደ ዐማራ ነገድ ሁሉ በአኝዋክ ነገድ ላይ የዘር ማጥፋት ወንጀል እንዲፈጸም የተደረገው። ከመዠንገር፣ ከአፖና ከኮሞ ነገዶች በቁጥሩ ልቆ ለሚገኘው ዐማራ የባለቤትነት መብት አልሰጠውም። ራሱን በራሱ እንዲያስተዳድርም ዕውቅና ነፍጎታል። ይህ ምን ማለት እንደሆነ ልብ ያለው ልብ ይለዋል።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የጋምቤላ ብሔራዊ ክልል የቆዳ ሥፋት 29,788.22 ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። የክልሉ ሕዝብ ብዛት 307,096 ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 10 ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ 159,787 ወንዶች ሲሆኑ፣ 147,309 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 77,925 ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ 25.37 በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም 229,171 ወይም 74.62% የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 66,467 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.6 ሰዎች ይገኛሉ። ከዚህ ውስጥ በከተማ 3.8፣ በገጠር ደግሞ 4.9 ሰዎች በቤተሰብ ውስጥ ይኖራሉ፤

የጋምቤላ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (3) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ኑኤር	39.7%	46.66
2	አፕቶክ	27.45%	21.16%
3	መዝገብ	5.76%	4%
4	ካፍቶ	4.18%	5.04%
5	ሻክቶ	0.14%	2.27%
6	ዐማራ	7.74%	8.42%
7	አሮሞ	6.49%	4.83%
8	ከምባታ	==	1.44%
9	ትግሬ	=	1.32%
10	ሌሎች	8.68%	4.86%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የጋምቤላ ክልል ሕዝብ ቁጥር 181,862 እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ 92,902 ወንዶች፣88,960 ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ 27,424 ወይም 15.08% የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ የቀረው ማለትም 154,138 ወይም 84.89% ገጠሬ ነው። የክልሉ ቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 35,940 ነው። ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ያለው የሰው ብዛት 5.06 ነው። እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክስ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከነዋሪው 44% በመቶው ከድህነት ወለል በታች ባለ የድህነት አረንጓዴ ውስጥ የሚኖር ነው። ማንበብና መጻፍ የሚችለው ከሕዝቡ ወንዶች 57.5% ፣ ሴቶች 22.8% ናቸው። የሕፃናት ሞት በሺ 92 ነው። ይህም ከአገር አቀፍ በ15 የሚበልጥ ነው።

ከሠንጠረዥ መረዳት እንደሚቻለው በጋምቤላ ክልል ከአሥር በላይ ነገዶች ይኖራሉ። በሕዝብ ቁጥር አንፃራዊ የበላይ ነት ያለው የኑኤር ነገድ ሆኖ፣ ተከዩ የአፕቶክ ነገድ ነው።ዐማራ በብዛት በሦስተኛነት ደረጃ ይገኛል።

2.5 የቤንሻንጉል-ጉሙዝ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

ኅዳርወር 1995 ዓም ተሻሽሎ እና ገዥ ሕግ ሆኖ በአቶ ያረጋል አይሸሽም ተፈርሞ ሥራ ላይ የዋለው ሕገ-መንግሥት መግቢያ እንዲህ ይላል፤

«እኛ የቤንሻንጉል-ጉሙዝ ክልል ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በጋራ በመፈቃቀድና በአኩልነት ላይ ተመሥርተን በአቋቋምነው ክልላችን የሕግ የበላይነት እንዲሰፍን፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገታችን እንዲፋጠን የራሳችንን ዕድል በራሳችን የመወሰን መብታችንን ተጠቅመን ቋንቋችንን ባህላችንና እድገታችን ይበልጥ ለማጠናከር ማንነታችን ተከብሮ በትግላችንና በከፊልነው መስዋዕትነት የተገኘውን ዲሞክራሲና ሰላም በዘላቂነት ለማረጋገጥ፤

«እኛ የበርታ፣ የጉሙዝ፣ የሸናሻ፣ የማኦ እና የኮሞ ብሔረሰቦች እና ሌሎች በክልሉ የሚኖሩ ሕዝቦች ለተፋጠነ ኢኮኖሚያዊ ዕድገት ለዘላቂ ሰላምና ዲሞክራሲ የምንበቃው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት መሠረት ያደረገና የክልላችንን ተጨባጭ ሁኔታዎች ያገናዘበ ሕገመንግሥት ሲኖረን መሆኑን በውል በመረዳት፤» ወዘተ

እነዚህን ዓላማዎች መነሻ በማድረግ፣ በክልሉ ሕገመንግሥት አንቀጽ 9(1) «የቤንሻንጉል-ጉሙዝ ክልል ሕዝብ የክልሉ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው።» ይላል።

በዚህ አንቀጽ፣ ከጋምቤላ ጋር ሲነፃፀር፣ «የጋምቤላ ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል ሕዝብ የክልሉ ብሔራዊ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው» በሚለው ምትክ፣ የቤንሻንጉል-ጉሙዝ «-ክልል ሕዝብ የክልሉ የመንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው» ይላል። ይህም ማለት ጋምቤላን «ሕዝቦች» ሲል፣ ቤንሻንጉል-ጉሙዝን «ሕዝብ» በማለት አንድ ነገድ እንደሆነ እና የዕድገት ደረጃውም ከብሔረሰብ በታች የሆነ ማኅበረሰብ እንደሆነ ይገልፀዋል። ከብዙ ነገዶች ወደ አንድ ነገድ ባለቤትነት ማውረዱን ያሳያል። ይህም ለሕግ ትርጓሜ አሻሚ ከመሆን አልፎ ተፃራሪ ነው። የክልሉ የሥልጣን ባለቤት ማን

ወይም እንደሆኑ ባለመግለጽ የትግራይ-ወያኔ የፈለገውን እንዲያደርግ ሠፊ ዕድል የሚሰጥ ነው። እየሆነ ያለውም ይህ ነው - የትግራይ-ወያኔ ጄኔራሎች የወረሩት!!

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት በግምት 49,289.46 ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። የክልሉ ሕዝብ ብዛት እኤአ 2007 መረጃ መሠረት 784,345 ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 15.91 ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ 398,655 ወንዶች ሲሆኑ፣ 385,690 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 105,926 ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ 13.51 በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም 678,419ኙ (86.49%) የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 174,445 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.5 ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በገጠር 4.7 ሰዎች፣ በከተማ 3.6 ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

የቤንሻንጉል-ጉምዝ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (5) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	በርታ	27%	25.41%
2	ዐማራ	22%	21.69%
3	ጉምዝ	23%	20.88%
4	አሮሞ	13%	13.55%
5	ሺናሻ	7%	7.73%
6	አገው-አዊ	===	4.22%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የቤንሻንጉል-ጉምዝ ክልል ሕዝብ ቁጥር 460,459 እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ 233,013 ወንዶች፣ 227,446 ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ 36,027 የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ፣ የቀረው 424,432 የገጠር ነዋሪ ነው።

የ2007 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከቤንሻንጉል-ጉምዝ ክልል ነዋሪ ውስጥ የንፁሕ ውኃ አቅርቦት የሚያገኘው 27.23 በመቶው ብቻ ነው። ከዚህ ውስጥ 22.35 የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ፣ 58.53ቱ ገጠራዎች ናቸው።

እንደ እኤአ 2005 መረጃ ከሕዝቡ 19.1 ከመቶ የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ የኑሮ አዘቅት ውስጥ የሚገኝ ነው። ከሕዝቡ ማንበብና መጻፍ የሚችለው ወንዶች 47.4%፣ ሴቶች 23.2% ናቸው። ከሚወለዱት ሕፃናት በሺ 84ቱ ይሞታሉ። ይህም ከአገሪቱ አጠቃላይ የሕፃናት ሞት ጋር ሲነፃጸር በ7 ይበልጣል።

ከሠንጠረዥ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በቤንሻንጉል-ጉምዝ ክልል 6 ነገዶች ይገኛሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት የቤንሻንጉል-ጉምዝ ሕዝብ እንደሆነ ይደነግጋል። በዓላማው ሥር ደግሞ፣ « የበርታ፣ የጉምዝ፣ የሸናሻ፣ የማአ እና የኮሞ ብሔረሰቦች እና ሌሎች በክልሉ የሚኖሩ ሕዝቦች» በማለት ለነዋሪዎቹ ዕውቅና ይሰጣል። ይህ ለትርጉም እና ለአፈጻጸም አስቸጋሪ ነው። ግልጽነት ይጎድለዋል። በዚህም የተነሳ የዐማራው ነገድ ተወላጆች በተደጋጋሚ በክልሉ የሸናሻና የጉምዝ ተወላጅ ባለሥልጣኖች በግፍና በገፍ ከመገደላቸውም በላይ እንዲፈናቀሉ ተደርጓል። መረጃው እንደሚያመለክተው ዐማራው በቁጥሩ ከበርታ ቀጥሎ በሁለተኛ ደረጃ ነው ያለው። ይህ ሕዝብ በክልሉ የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት ፈጽሞ የለውም። ይህ እንኳ እንደቅንጦት ቢቆጠር፣ ሠርቶ የመኖር መብት የለውም። ከሁሉም በላይ በክልሉ ከሚገኙት ከተሞች ዐማራው ከፍተኛ ቁጥር እያለው፣ ተወካዮችን የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት የለውም።

2.6 የአሮሚያ ክልላዊ መንግሥት፣

የአሮሚያ ክልላዊ መንግሥት ሕገ-መንግሥት በአዋጅው ቁጥር 46/1994 ተሻሽሎ እና በአቶ ሱፊያን አህመድ ተፈርሞ የጸደቀው መግቢያ እንዲህ ይላል።

« እኛ የኦሮሞ ሕዝብ በእኛና በሌሎች የአገሪቱ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ላይ ተንሰራፍቶ የነበረው የጭቆና ሥርዓት ሰባዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶችን አፍኖ በተዛቡ ኢኮኖሚያዊ ፖሊሲዎች በመተብተብ ለድህነትና ለኋላ ቀርነት ዳርጎን በገዛ አገራችን እንደ ሁለተኛ ዜጋ በመቆጠር የሰቆቃ ኑሮ እንድናሳልፍ ማድረጉን በመቃወምና በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን ሥርዓቱን ገርሥሠን የጣልን በመሆኑ፤

«ሥርዓቱ ከተገረሠሠ በኋላ በአገራችን የግለሰቦችና የመላው ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን መብት መገንጠልን ጨምሮ ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በሙሉ የተከበሩበትና በአጠቃላይ የሕግ የበላይነት የሰፈነበት የፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሥርዓት መገንባት የሚሰጠንን ጠቀሜታ በመገንዘብ ሕገ-መንግሥታችን በጋራ ያጸደቅን በመሆኑ፤»

እነዚህን ዓላማዎች መነሻ በማድረግ፣ በሕገመንግሥቱ አንቀጽ 8 «የኦሮሞ ሕዝብ የክልሉ የበላይ ሥልጣን ባለቤት ሲሆን፣ የሕዝቡ የበላይነትም የሚገለጸው በሚመርጣቸው ተወካዮቹና ራሱ በቀጥታ በሚያደርገው ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው።» በማለት የሥልጣን ባለቤቱን በማያሻማ መንገድ የኦሮሞ ሕዝብ እንደሆነ ያረጋግጣል። ከዚህ ላይ ብሔር፣ ብሔረሰቦች ሕዝቦች ብሎ ማጨናበር የለም። አንድ ሕዝብ፣ እርሱም ኦሮሞ ብቻ። ሌላው በዚያ ኦሮሚያ ተብሎ በታጠረ ክልል የሥልጣንም ሆነ የባለቤትነት መብት የለውም።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የኦሮሚያ ክልል የቆዳ ሥፋት 354,006.81 ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 76.93 ነው። የሕዝቡ ብዛት 26,993,933 ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ 13,595,006 ወንዶች ሲሆኑ፣ 13,398,927 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 3,370,040 ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ 11.3% ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም 23,623,893ቱ (87.51%) የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 5,590,530 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.8 ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በከተማ 3.8 ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በኦሮሚያ ክልል ከሚኖረው የገጠር ነዋሪ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው ከሕዝቡ 32%ነው፣ ይህ በገጠር 23.7% ብቻ ሲሆን፣ የከተማ ነዋሪው 91.03 @ነው።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከጠቅላላው የኦሮሚያ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ 19.9 የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ አስከሬ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። ከሕዝቡ ውስጥ ማንበብና መጻፍ የሚችለው ወንድ 61.5%፣ ሴት 29.5% መሆናቸውን መረጃው ያሳያል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) 76 የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃላይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የኦሮሞ የሕፃናት ሞት፣በሺ 1 እንደሚያንስ ያሳይል።

በኦሮሞ ክልላዊ መንግሥት ክክል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (6) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ኦሮሞ	85%	87.81%
2	ዐማራ	9.1%	7.22%
3	ጉራጌ	0.98%	0.93%
4	ሌሎች	4.6%	4%

ከሠንጠረዥ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ ኦሮሚያ በሚባለው ክልል በቁጥር ከፍተኛ መጠን ያላቸው 4 ነገዶች ይገኛሉ። ከነዚህ በተጨማሪ ከጠቅላላው ሕዝብ 4 በመቶ የሚሆኑ ሌሎች ነገዶች እንዳሉ መረጃዎች ያሳያሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት እና ባለሙሉ ሥልጣን ኦሮሞ ብቻ ነው። በዚህ ክክል ያሉት የዐማራ፣ የጉራጌና የሌሎች ነገድ አባሎች በክልሉ የመምረጥና የመመረጥ መብት የላቸውም። ባህልና ቋንቋቸውን የመጠቀምና የማዳበር መብት የሌላቸው ናቸው። በክልሉ የሚኖሩት በኦሮሞ ክልል ባለሥልጣኖች መልካም ፈቃድ ብቻ ነው። ሠፊው እና ለሙ ያገሪቱ ክፍል ለአንድ ነገድ ተመርቆ ለኦሮሞ ፖለቲከኞች ገጸ በረከት ተሰጥቷል። ዐማራው እንደሌሎቹ ሁሉ ለዚህም ክልል ባይተዋር ነው። በተቃራኒው የአማራ ክልል ለተባለው ክልል በተሰጠ ህገመንግሥት ውስጥ ኦሮሞ የራሱ ዞን እንዲኖረው ተደርጎ የፓርላማ ውክልናና የቋንቋ መማርና ማስተዳደር ስልጣን ተሰጥቶታል።

2.7 የሐረሪ ክልላዊ መንግሥት፣ ሕገ-መንግሥት፡-

የሐረሪ ሕዝብ ክልላዊ መንግሥት፣ መስከረም 30 ቀን 1997 ዓም ተሻሽሎ በፉኦድ ኢብራሂም ተፈርሞ የፀደቀው ሕገ-መንግሥት መግቢያ እንዲህ ይላል፡፡

«እኛ የሐረሪ ሕዝብ ክልል ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የኢትዮጵያ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሲደርስባቸው የነበረውን ኢኮኖሚያዊ ፖለቲካዊ ባህላዊ ሃይማኖታዊ ጭቆና ጫና እና ተጽዕኖ በተለያዩ ስልት መልክና ቦታ ሲታገሉ ቆይተው በመጨረሻ በግንቦት ወር 1983 ለዚህ ሁሉ ምክንያት የሆነውን ሥርዓት በማያዳግም ሁኔታ ለመጣል በመቻሉ በተለይ ጭቁን ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ራሳቸውን በራሳቸው ለማስተዳደር ታሪካቸው ባህላቸውና ቋንቋቸውን ለማዳበር በአጠቃላይ ብሔራዊ ኅልውናቸውን ለመጠበቅ የሚያስችላቸውን ምቹ ሁኔታ መፈጠሩንና ይህም ኅዳር 29 ቀን 1987 ዓም በኢትዮጵያ ሕዝቦች በፀደቀው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገመንግሥት መረጋገጡን በመገንዘብ፤

«የሐረሪ ሕዝብ ምንም እንኳን በምዕተ ዓመታት ለሚቆጠር ዘመን ራሱን በራሱ ያስተዳደረ በራሱ ታሪክ ወግና ባህል ይኮራ የነበረ ቢሆንም በ1886 ዓም በተደረገው ወረራ በነፍጠኛው ሥርዓት ሥር ከመውደቁም በላይ ይህን ሥርዓት ለማስወገድ በተለያዩ ጊዜያት ባደረገው ጎብኝቶች ትግል ምክንያት ለግርፋት፣ ለእስራትና ብሎም ለሰደት በመዳረጉ በራሱ ክልል በቁጥር አናሳ መሆኑ የተነሳ ልዩ አወካክል ስልት ማስፈለጉን በመረዳት፤

«የሐረሪ ሕዝብ ሲደርስበት የነበረውን ግፍና ጭቆና ሲካፈሉ ከነበሩት ከአካባቢው የአሮሞ ሕዝብና ክልሎች የክልሉ ነዋሪ ሕዝቦች በመሆን የክልሉን አስተዳደር በጋራ ማቋቋምና መምራት ያለባቸው መሆኑን በማጤን፡» ወዘተ

እነዚህን በመነሻ ዓላማነት በመያዝ፣ የክልሉ ባለቤትነት ማን እንደሆነ በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 8 እንደሚከተለው ያስረዳል፡፡
 «የሕዝቡ የሥልጣን ባለቤትነት የሐረሪ ሕዝብ የክልል የበላይ ሥልጣን ባለቤት ሲሆን፣ የሕዝቡ የበላይነትም የሚገለጸው በዚህ ሕገመንግሥት መሠረት በሚመርጣቸው ተወካዮች ራሱ በሚያደርገው ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው፡፡»

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የሐረሪ ክልል የቆዳ ሥፋት 311.25 ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው፡፡ በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 589.05 ነው፡፡ የጠቅላላው የሐረሪ ሕዝብ ብዛት 184,415 ነው፡፡ ከዚህ ውስጥ 92,316 ወንዶች ሲሆኑ፣ 91,099 ሴቶች ናቸው፡፡ ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 99,368 ወይም 54.18 ነው፡፡ በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 46,169 ነው፡፡ ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 3.9 ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በከተማ 3.4፣ በገጠር 4.6 ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል፡፡

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በሐረሪ ክልል ከሚኖረው ሕዝብ 73.26 ሰዎች የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚዎች ናቸው፡፡ ከዚህ ውስጥ 39.83 % ቱ ገጠሬዎች ሲሆኑ፣ 95.28% ከተማዎች ናቸው፡፡

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ ከጠቅላላው የሐረሪ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ 5.7 የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው፡፡ ማንበብና መጻፍ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ 78.4 % ወንዶች፣ 54.9% ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል፡፡ በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) 66 የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ፡፡ ይህም ከአጠቃላይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የሐረሪ የሕፃናት ሞት፣ በሺ 11 እንደሚያንስ ያሳይል፡፡

በሐረሪ ክልላዊ መንግሥት ክክል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (7) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	አሮሞ	52.3%	56.41%
2	ዐማራ	32.6%	22.77%
3	ሐረሪ	7.1%	8.65%
4	ጉራጌ	3.2%	4.34%
5	ሶማሊ	1.68%	3.87%

6	ትግሬ	1.71%	1.53%
7	አርጎባ	===	1.26%

ከሠንጠረዥ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ ሐረሪ በሚባለው ክልል በቁጥር ብዙኃኑን እንዳሻቸው እንዲያደርጉ የክልሉ ባለቤትነት ከተሰጣቸው ከአሮሞውና ከወላይው ከአምስትና ከ7 እጥፍ በላይ ለሚበልጧቸው ሁለት ነገዶች አሉ። የዲሞክራሲ አንዱ መርህ የብዙዎች መብትና ፍላጎት ገዥ፣ የወይዘሮች መብትና ፍላጎት ተከባሪ የሚለው ሆን ተብሎ ተረግጦ፣ የወይዘሮቹን ፍላጎትና መብት በብዙኃኖቹ ላይ እንዲጫን ተደርጓል። የትግሬ-ወያኔ አገዛዝ ዘረኛ፣ ከፋፋይ፣ አገርና ትውልድ አጥፊ ነው የሚባለው ዝተብሎ አለመሆኑ ከዚህ በላይ ምን ማስረጃ ማቅረብ ይቻላል? በዚህ ክልል ብዙኃኑ አሮሞዎችና ወላጆች የጥቂቶቹ የሐረሪዎች ተገዥዎች ብቻ ሳይሆኑ፣ መኖርና አየር መተንፈስ የሚችሉት በወይዘሮች ሐረሪዎች ፍላጎት ነው። በሕገ መንግሥቱ የክልሉ ባለቤት እና ባለሙሉ ሥልጣን ሐረሪዎች ብቻ ናቸው ያላል።

2.8 የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሕገ-መንግሥት የተጻፈው በእንግሊዝኛ ነው። ይህ የሆነው ለምን ተልዕኮ እንደሆነ ሴራውን የሚያወቁት ያዉ እነሱው ናቸው። የአማርኛ ቅጅ ለማግኘት አልተቻለም። መረጃው የተጠናቀረው ከእንግሊዝኛው በመሆኑ የትርጉሙ ቀጥተኛ እንዳልሆነ ግንዛቤ ይያዝ።

እኤአ ጁን 19/ 1995 በጸደቀው የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሕገ-መንግሥት መግቢያ ላይ እንዲህ ይላል፤

- የትግራይ ሕዝብ በኢትዮጵያ ውስጥ ከሚገኙት ሕዝቦችና ብሔረሰቦች መካከል አንዱና በፊውዳል ሥርዓት የመከራ ቀንበር ከተሸከሙት አንዱና ከ1975 እስከ 1991 ባለው ጊዜ ከጭቆና ነፃ ለመውጣት ከሌሎች ተጨቋኝ ኢትዮጵያውያን ወንድሞች ጋር በመተባበር የተራዘመ የትጥቅ ትግል በማድረግ ከ60 ሺ በላይ ሕይወት እና ግዙፍ ቁሳቁስ ወድመት ያስከተለ ትግል ማድረጉ፤
- ከረጅም እና ደም አፍሳሽ ከሆነ ጦርነት በኋላ የትግራይ ሕዝብ ጨቋኙን አገዛዝ በመደምሰስ የሸግግር መንግሥት መመስረት መቻሉ እና፣ የትግራይ ሕዝብ የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን እስከ መገንጠል ድረስ ያለው መብቱ ያላንዳች ቅድመ ሁኔታ የተጠበቀ መሆኑን በመገንዘብ፣ ለዚህም እንዲረዳ ይህ ሕገ-መንግሥት መጽደቁን ይገልጻል።

እነዚህን በመነሻ ዓላማነት በመያዝ፣ የክልሉ ባለቤትነት ማን እንደሆነ በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 8 (1) እና (2) እንደሚከተለው ይላል። « የትግራይ ሕዝብ የትግራይ ክልላዊ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤትነት ነው። የሕዝቡ የበላይ ሥልጣን ባለቤትነትም በቀጥታ በሚመርጣቸው ተወካዮቹና በራሱ ቀጥተኛ ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው» ይላል።

ልክ ለሌሎቹ ክልሎች የመገንጠልን መብት እንደፈቀደ ሁሉ፣ የሁሉም ነገር ፈጣሪው የትግሬ ወያኔ ቡድን ፣ ወያኔ በፈለገ ወቅት ልገንጠል ባለ ጊዜ መገንጠል የሚያስችለውን ሕግ ለራሱም ደንግጓል። የአገሪቱም ሆነ የትግራይ ክልል ባለሙብትና ባለሥልጣን የሕዝባዊ ወያኔ ሐርነት ትግራይ እንደሆነ ለ28 ዓመታት የተጓዘባቸው መንገዶች ያስረዳሉ። እናም የትግራይ ክልል ባለሙብት ትግሬ ብቻ ነው።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የትግራይ ክልል የቆዳ ሥፋት 41,409.95 ስኩዩር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዩር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 100 ነው። የጠቅላላው የትግራይ ሕዝብ ብዛት 4,316,988 ነው። ከዚህ ውስጥ 2,126,465 ወንዶች ሲሆኑ፣ 2,190,523 ሴቶች ናቸው። በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 844,040 ወይም 19.55 ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 992,635 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.4 ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በገጠር ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.6 ሰዎች ይኖራሉ።

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በትግራይ ክልል ከሚኖረው ሕዝብ 53.99% የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚዎች ናቸው። ከዚህ ውስጥ ከመቶ 42.68ቱ ገጠራዎች ሲሆኑ፣97.28 ከተማዎች ናቸው። ይህም ከሌሎች ክልሎች ጋር ሲነፃፀር፣ የክልሉ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚነቱ ከፍተኛ እንደሆነ ያሳያል።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 መረጃ መሠረት ከጠቅላላው የትግራይ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ 31.6 የሚሆነው በድህነት ወለል በሆነ ኑሮ የሚኖር ነው። ማንበብ እና መጻፍ የሚችለው 67.5% ወንዶች፣ 33.9% ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) 67 የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃላይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የትግራይ የሕፃናት ሞት፣ በሺ 10 እንደሚያንስ ያሳይል። ይህም የክልሉን ሕዝብ ከማይምነት ለማለቀቅ፣ ጤንነቱን ለመጠበቅና የዘመናዊ ሕይወት እንዲመራ ለማስቻል፣ ባለፉት 28 ዓመታት አድላዊ በሆነ የበጀት ድልድና ዘረፋ ምን ያህል እርቀት እንደተጓዙ ያሳያል።

በትግራይ ክልላዊ መንግሥት ክልል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (78) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኩክ	ዘመን 2007 እኩክ
1	ትግራይ/ተጋሩ	94.98%	96.55%
2	ዐማራ	2.6%	1.63%
3	ኢሮፕ	0.7%	0.71%
4	አፋር	==	0.29%
5	አገው	==	0.17%
6	አሮሞ	===	1.53%
7	ኩናማ	0.05%	0.07%

ከሠንጠረዥ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ የ1994ቱ ከ2007 ቱ ሲነፃፀር፣ በክልሉ የሚኖሩት ነገዶች ሁሉም የተወሰነ ጭማሪ ሲያሳዩ፣ የዐማራው ሕዝብ በ1994 ከነበረው 2.6% በ2007 በ0.9% ቀንሷል። ለምን? ይኸም ሆኖ፣ ከአጠቃላይ ነዋሪው ከ5% በላይ የሕዝብ ብዛት ያላቸው 6ቱ ነገድና ጎሳዎች በክልሉ መብትና ሥልጣን የለቸውም።

2.9 የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል መንግሥት ሕገ-መንግሥት፤

የክልሉ መንግሥት ሕገ-መንግሥት በመግቢያው ላይ እንዲህ ይላል፦

«እኛ የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች፤ በጋራ በመፈቃቀድና በዕኩልነት ላይ ተመሥርተን ባቋቋምነው ክልላችን የሕግ የበላይነት፣ እንዲሰፍን፣ እኩልና ማኅበራዊ እድገታችን እንዲፋጠን፣ የራሳችን ዕድል በራስ የመወሰን መብታችንን ተጠቅመን፣ ቋንቋችን ባህላችንና አንድነታችን ይበልጥ ለማጠናከር፣ ማንነታችን ተከብሮ በትግላችንና በክፍልነው መስዋዕትነት የተገኘውን ዲሞክራሲና ሰላም አላቂነት ለማረጋገጥ፤

«በክልላችን ይህንን ዓላማ ከግብ ለማድረስ የግለሰብ፣ የብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች መሠረታዊ መብቶችና ነፃነቶች መከበራቸውን፣ የጾታ ዕኩልነት መረጋገጡን፣ ቋንቋዎችና ሃይማኖቶች ያላንዳች ልዩነት በዕኩልነት እንዲራመዱ ጽኑ እምነታችንን በመሆኑ፤

«የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የራሳችን የሆነ አኩሪ ባህልና፣ የራሳችን መልክዐ-ምድራዊ አሠፋፈር ያለን፣ በተለያዩ መልኮች የግንኙነት ደረጃዎች ተሳስረን አብረን የምንኖርባት ክልላችን በመሆኗ፣ ያፈራነው የጋራ ጥቅምና አመለካከት አለን ብለን ስለምናምን፣ ቀጣዩ የጋራ ዕድገታችን መመሥረት ያለበት ካለፈው ጨቋኝ ሥርዓት የወረሰነውን የተዛባ ግንኙነት በማረምና የጋራ ጥቅማችንን በማሳደግ ላይ መሆን ስላለበት፤» ወዘተ በማለት ከስምንቱ ክልሎች ባፈነፈጠና የግለሰብን ነፃነት ባወቀ መልኩ ዓላማውን ገልጿል። ይህ ክልል ከሌሎቹ የክልል ሕገ-መንግሥቶች በተለየ መልኩ ዓላማውን መግለጹ ምናልባት በአመለካከት ኢትዮጵያዊነት ያመዘነባቸው ሰዎች፣ ወይም በክልሉ የአንድም ነገድ በቁጥር ከሌሎች ጋር ሲነፃፀር ጎልቶ ያለመውጣት የአቻነት ስሜት መጎልበት፣ ወይም ነገን አሻግረው የሚመለከቱ ሰዎች በሕግ አዘገጃጀቱ ውስጥ ከፍተኛ ሚና መጫወት ወዘተ ሕገ ዐማራውንና ያለፉትን ሥርዓቶች በድፍኑ ከማውገዝ መቆጠብ ይስተዋላል።

ከላይ በተጠቀሱት የመግቢያው ዓላማዎች መሠረትነት፣ የሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 8(1) «የደቡብ ብሔር፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የክልሉ መመንግሥት የበላይ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው» ይላል። ሕገ-መንግሥቱ በመግቢያው የግለሰቦችን መብትና ነፃነት የተቀበለ ይሁን እንጂ፣ በተግባር ግለሰቦች መብትም ሆነ ነፃነት የላቸውም። ከሁሉም በላይ በክልሉ ከሚኖሩት ነገዶች አንዱ የሆነው፣ በግለሰብም ሆነ በቡድን በክልሉ ውስጥ ዲሞክራሲያዊና ሰብአዊ መብቶች ቀርቶ፣ በክልሉ የመኖር የዜግነት መብት የለውም። አቶ ሸፈራው ሸጉጤ የክልሉ ርዕሰ መስተዳድር በነበረበት ከ2002 እስከ 2005 ባሉት ዓመታት ብቻ ከመቶ ሺዎች በላይ ዐማራዎችን በክልሉ የመኖር መብት

የላቸውም ብሎ በገፍ የሚገድለውን አስድሎ ሌሎቹን ንብረታችንን በማዘረፍ አፈናቅሏቸዋል። ይህም ሕገመንግሥት ተብየው ለብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰጠሁት ያለው መብትና ነፃነት ከወረቀት ያለፈ አለመሆኑ ማሳያ ነው።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የደ/ብ/ብ/ሕ ክልል የቆዳ ሥፋት 105,887.18 ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት 141 ነው። የጠቅላላው የደ-ብ-ብ-ሕ ክልል ሕዝብ ብዛት 14,929,548 ነው። ከዚህ ውስጥ 7,425,918 ወንዶች ሲሆኑ፣ 7,503,630 ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በገጠር የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 13,433,991 ወይም 89.98% ሲሆን በከተማ የሚኖረው ደግሞ 1,495,557 ወይም 10.02%። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት 3,110,995 ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ 4.8 ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በከተማ 3.9፣ በገጠር 4.9 ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክ የ2006 እኤአ መረጃ መሠረት፣ የደ-ብ-ብ-ሕ ክልል ከሚኖረው ሕዝብ 54% የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚዎች ናቸው። ከዚህ ውስጥ 39.83 %ቱ ገጠሬዎች ሲሆኑ፣ 95.28% ከተማዎች ናቸው።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 መረጃ ከጠቅላላው የደ-ብ-ብ-ሕ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ 10.7 % የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። ማንበብና መጻፍ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ 57 % ወንዶች፣ 22.4% ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) 85 የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃላይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የሐረር የሕፃናት ሞት፣ በሺ 8 እንደሚበልጥ ያሳይል።

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች ክልላዊ መንግሥት ክክል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (9) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ሲዳማ	18%	19.38%
2	ወላይታ	12%	10.59%
3	ሐዲያ	==	7.98%
4	ጉራጌ	15%	7.54%
5	ጋሞ	==	7%
6	ከፍቾ	==	5.44%
7	ዐማራ	===	4.10%
8	ሌሎች	====	37.97% የሚወክሉ ከ40 ያላነሱ ነገዶች አሉ

ከሠንጠረዥ መረዳት እንደሚቻለው በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች ክክል በቁጥሩ ከሌሎች ገዢ የወጣ ነገድ የለም። ባለመኖሩም ምክንያት ይመስላል የክልሉ መጠሪያ የተፈጥሮ አቅጣጫን ማመላከቻና ከኢትዮጵያ ደቡብ ያለ መሆኑን በሚያሳይ መልኩ እንዲጠራና የጥቅሉን የነገዶች መጠሪያ እንዲዝ የተደረገው። ዐማራው ይህም ሆኖ፣ ከክልሉ ከፍተኛ ቁጥር አላቸው ከተባሉት ነገዶች በገኛ ደረጃ የሚገኝ ነው። በቀሩት 8 ክልሎች በቁጥሩ በሁለተኛ ደረጃ የሚገኝ ነው። ይህም ከሌሎች ነገዶች በአገሪቱ በሥፋት የተሠራጨ ብቻ ሳይሆን፣ የአገሪቱ ጥንታዊ ነገድ ከሆኑት አንዱና ዋናው መሆኑን ተጨባጭ ማሳያ ነው። ይህን ሕዝብ ነው በዘመነ ወያኔ በሰው ሠራሽ ሕግ አገር አልባ እንዲሆን የተደረገው። የዐማራው ልጅ በዛሬዬቱ ኢትዮጵያ አገሩን የተነጠቀ መሆኑን አውቆ፣ የአገሩን ባለቤትነት መልሶ ለመቀዳጀትና ኅልውናውን ለማስቀጠል በሁለንተናዊ መልኩ ዝግጁ መሆን ይጠበቅበታል። ዛሬ ለዐማራው የቀረው አንድና አንድ ብቻ ነው ። ተደራጅቶ የተነጠቀ ግዛቱን ማስመለስ። ይህ ተግባራዊ የሚሆነው ደግሞ በአንድና በአንድ መንገድ ብቻ ነው። ይህንን ዐማራን ለማጥፋት ኢትዮጵያን ለመበተን ተብሎ በሕዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይ-አነግ ተግባራዊ የሆነን ሕገ-መንግሥት በመሻር ይሆናል። ከዚህ በመለስ ዛሬ በአነግና በአዲስ ጠቅላይ ሚኒስትር ዐብይ አህመድ የሚመራ የጥገና አካሄድ የዐማራን ኅልውና አይታደግም። የኢትዮጵያንም አንድነት አያስጠብቅም። ለማድረግ የተነሳው ለወንጀለኛው ወያኔ ለተባባሪ ባንዶች ምሕረትን፣ ለኢሕአዴግ የመቀባባት ለውጥን በማድረግ የተለመደ የማጭበርበር ምርጫ ተብዬን በማካሄድ ያለውን የዘረኛና የጥፋት ሕገመንግሥት ይዞ ለመቀጠል ነው። የዐማራውን ዕልቂት ለማስቀጠል ነው። ከአባቱ ግዛት እንደተለየ የነሱ ሎሌ ሁኖ መከራውን እንዲገፋ ለማድረግ ነው። ይህንን ዐማራ አይቀበልም። በትግሉ ያጥፈዋል። ትግሉ ረጅም፣ መራር መሆኑን እንገነዘባለን። ድሉ ግን የዐማራና የኢትዮጵያ መሆኑን አንጠራጠርም።

ሌላው ከላይ በመጠኑም ቢሆን ለግንዛቤ ያህል ለማሳየት ከሞከርነው ዐማራን የማጥፋት ሕጋዊ ሽፋን ባሻገር ሁሉም በወያኔ ፀረ-ዐማራ አመራሮች የሚዘወደው የፌዴራል ምክር ቤት ጉዳዮች ሚኒስቴር መሥሪያ ቤት ዛሬም ድረስ ሌላው የወያኔ ፀረ-ዐማራ ምሽግ መሆኑን ጠቅሶ ማለፍ ተገቢ ነው።

የክልሎች ስፋት በስኩዩር ኪሎሜትር፣ የሕዝብ ብዛት፣ በክልሎች የሚኖሩ ነገዶች ብዛት፣ እንዲሁም የመሠረታዊ የኑሮ ደረጃ ማሳያ ሠንጠረዥ፤

	(1)ዐማራ	(2)አፋር	(3)ሶማሊ	(4)ጋምቤላ	(5)ቤንሻንጉል-ጉምዝ	(6)አሮሚያ	(7)ትግራይ	(8)ሐረሪ
የቆዳ ሥፋት በስኩዩር ኪሎሜትር	157,708.96	96,707	279,254	29,788.22	49,289.98	353,006.81	41,409.95	311.25
የሕዝብ ብዛት	17,221,976	1,390,273	4,445,219	307,096	784,345	26,993,933	4,316,988	184,415
በስኩዩር ኪ የነዋሪ ብዛት	108.2	14.38	15.9	10	15.91	76.93	100	589.05
የወንድ ብዛት	8,641,580	175,117	2,472,490	159,787	398,655	13,595,006	2,126,465	92,316
የሴቶች ብዛት	8,580,396	615,156	1,972,729	147,309	385,690	13,398,927	2,190,523	91,099
የከተማ ነዋሪ ብዛት	2,112,595	185,135	623,004	77,925	105,926	3,370,040	844,040	99,368
የገጠር ነዋሪ ብዛት	15,109,381	409,123	1,687,986	2,29,171	678,419	23,623,893	3,432,948	85,047
የቤተሰብ/ጠ.ሰ./ብዛት	3,983,786	247,255	687,986	66,467	174,445	5,593,530	992,635	46,169
የአማካኝ የአንድ ቤተሰብ ብዛት	4.3		6.8	4.6	4.5	4.8	4.4	3.9
• በከተማ	--	5.6	-	3.8	3.6	3.8	--	3.4
• በገጠር	--	6	-	4.9	4.7	5.0	4.6	4.6
ከነዋሪው የንጹሕ ውኃ ተጠቃሚው	19.89%	48.57%	38.9%	--	27.23%	32%	53.99%	73.26%
• ከተማ	91.8%	78.11%	77.21%		58.53%	91.04%	97.28%	39.83%
• ገጠር	-	26.89%	21.32%		22.35%	23.7%	42.68%	95.25%
ከድህነት ወለል በታች ነዋሪ ብዛት	17.5% (3,013,845.8)	67.3% (935,653.72)	71.8% (3,191,667.242)	44% (135,122.24)	19.1% (149,809.895)	19.9% (5,371,792.667)	31.6%	5.7% (10,511.655)
ማንበብና መጻፍ የሚችሉ	54%	27%	22%	57.5%	47.4%	61.5%	67.5%	78.4%
• ወንድ	25.1%	15.6%	9.8%	22.8%	23.2%	29.5%	33.7%	54.9%
• ሴት								
የሕፃናት ሞት በሺ	94	61	57	92	84	76	67	66
በክልሎቹ የሚኖሩ ነገዶች	6	7	7	>10	6	>4	7	7

	ደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች
የቆዳ ሥፋት በስኩዩር ኪሎሜትር	105,887.18
የሕዝብ ብዛት	14,929,548
በስኩዩር ኪ የነዋሪ ብዛት	141
የወንድ ብዛት	7,425,918
የሴቶች ብዛት	7,503,630

የከተማ ነዋሪ ብዛት	1,495,557
የገጠር ነዋሪ ብዛት	13,433,991
የቤተሰብ/ጢሰ/ብዛት	3,110,995
የአማካኝ የአንድ ቤተሰብ ብዛት	4.8
• በከተማ	3.9
• በገጠር	4.9
ከነዋሪው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው	54%
• ከተማ	39.83%
• ገጠር	95.28
ከድህነት ወለል በታች ነዋሪ ብዛት	10.7%
ማንበብና መጻፍ የሚችሉ	
• ወንድ	57%
• ሴት	22.4%
የሕፃናት ሞት በሺ	85
በክልሎቹ የሚኖሩ ነገዶች	>50

